

implinit, celor neprepuți li s'a dat lumină, celor ce dormiau o noaună ziua, celor legați libertate, celor întristați mângăere, și la toată lumea mântuire. Prin vestea aceasta demnitatea de om s'a adus la adevărata ei valoare, și omul s'a făcut om.

Iată, iubitorilor, de unde noaună această bucurie mare: bucurie mare, că s'a născut Mântuitoriu; bucurie mare, că el s'a născut pentru toată lumea; bucurie mare, că ea are să fie vecinică!

* * *

Dar, iubit cler și popor, scim de altă parte, că vieța noastră este foarte aspră și plină de amărăciune. Scim că în multe, ba poate și în cele mai multe familii apasă greu grijile și necazurile; că inimile multor credincioși sunt cuprinse de mahnire și de supărare; că poate mai mulți sunt de cei asupriți și întristați decât de cei veseli, mai mulți de cei lipsiți decât de cei norocoși și îndestuliți. Scim, zic, prea bine, că în multe familii chiar și bucuria zilei de azi încă va fi turburată prin felurite lipse și suferințe, și că acele familii numai cu ochii scăldați în lacrimi vor putea întimpina lumina cea cerească a născerei Mântuitorului.

Dar, iubitorilor, să fie oare vre-o durere atât de mare pe pământ, care să nu se poată alina prin îmbucurătoarea veste despre născerea Mântuitorului lumii? Să nu se bucure mai vartos chiar acei nenorociți pentru mângăerea cea cerească, pe care Isus Cristos o-a adus în lume, când ei, acei nenorociți sunt cei dintâi, cari au lipsă de mângăere, de îmbărbătare și de încredere în ajutorul și spriginirea cea nemărginită a lui Dumnezeu?

Da, iubit cler și popor, scim prea bine, că vieța noastră e aspră și plină de amărăciune, dar scim și aceea, că mai vartos oamenii sunt, cari fac vieța noastră aspră umplându-o de necazuri și de nefericire.

Căci dacă omul nesocotit, fie prin lene, fie prin beutură, fie prin altă risipire de avere, produce vrajbă și nefericire în familie, ajunge la sărăcie, i-se vinde moșioara rămânându-i copilașii goi și cerșitori pela ușile conlocuitorilor, — cine e de vină?

Dacă omul desmerdat, care zile și nopți întregi le petrece în lucruri nemorale, în urma desfrânărilor sale își ruinează sănătatea și vieța, — cine e de vină?

Dacă făcătorul de rele, omul cel fără de lege, înșală pe fratele său, îi răpescă averea și onoarea, îl ucide chiar, fără temere de Dumnezeu, încât mai pe urmă ajunge la grele osânde, — cine e de vină?

Nu, nu, iubitorilor, nu alții ci omul însuși poartă vina în cea mai mare parte pentru necazurile și nenorocirile și durerile, ce ne întimpină în vieța aceasta. Pentru că din inima cea stricată a omului ies cugetele și faptele cele rele încât se poate zice, că izvorul nefericirii generale, sub care geme lumea întreagă, se află în inima omului însuși și

se chiamă egoism sau iubire de sine preste măsură, din care se nasce apoi ura, pisma, mărirea deșartă, lăcomia și celelalte păcate, care ruinează popoare și societatea întreagă. Omul, iubit cler și popor, această ființă cuvântătoare, care poartă acest nume frumos, întru atât își uită de sine, întru atât se abate dela firea sa cea aleasă omenească, încât mai pe urmă își pierde rostul și abuzează de însușirile și darurile cele frumoase, cu care l-au înzestrat bunul Dumnezeu spre fericirea sa și a altora. Să me credeți iubitorilor, că de ar trăi omul după învățăturile cele dumnezeiești și după mintea cea sănătoasă; de și-ar implini el cu scumpătate datorițele ce i-le dictează religia și morala creștinească; de ar asculta el cu deădinsul de porunca cea mai de căpetenie a marelui Dascăl al lumii, a cărui mântuitoare nascere o srbăm noi azi: *Să iubesci pe deaproapele tău, ca pe tine însuși*, — vieța noastră cea aspră și plină de amărăciune prea lesne s'ar putea preface în cel mai plăcut rău pământesc!

Pre lângă aceea bine să însemnăm, iubit cler și popor, că lipsele și trebuințele noastre omenești nu toate sunt adevărate, ci cele mai multe din ele sunt numai părute sau închipuite; cele adevărate lesne se pot implini, eară cele închipuite nici odată. Si tocmai acestea sunt mai cu seamă, care ne înmulțesc greutățile și necazurile noastre.

Sunt, ce e drept, și astfelii de întemplări nenorocoase în vieța, care nu atarnă dela voia omului, și pe care tocmai pentru aceea a-le împedeca, nu stă în puterea noastră.

Dar chiar și acelea, dacă e bună voință și bună înțelegere frățească între oameni, în înțelesul învățăturilor lui Cristos, chiar și acelea zic, dacă nu de tot, cel puțin în parte încă se pot ușura cu ajutorul obștesc; eară când nu s'ar putea nici în chipul acesta, atunci cu răbdarea creștinească, care virtute se șocotesce de cel mai potrivit mijloc pentru alinarea durerilor noastre. Celce rabdă, se zice, până în sfârșit, se va mântui. Un creștin bun se razimă totdeauna cu încredere în ajutorul lui Dumnezeu, și nu se înșală.

De una însă, iubitorilor, să nu ne uităm nici odată, și aceasta este: *că nici un rău, nici o calamitate nu se află sub soare, pe care omul făcătoriu de virtute, să nu o poată învinge!*

* * *

Să lăsăm deci la o parte, iubit cler și popor, necazurile și supărările în aceste zile sfinte și să srbăm din inimă curată și cu bucurie mare, cum zice ingerul, însemnata zi a născerii Domnului și Mântuitorului nostru Isus Cristos. Si aceasta să o facem cu toții împreună, mici și mari, tineri și bătrâni, săraci și bogați, de ori ce stare și condițiune, pentru că nu numai pentru unii, ci pentru toți s'a născut azi Mântuitoriu, Cristos Domnul. Da, pentru toți s'a născut el, pentru că și dușmanul, care s'a învins azi, încă a fost comun tuturor: păcatul și moartea; eară

Impărația, care azi s'a înființat, încă privesce pe toți oamenii, ea fiind împărația lui Dumnezeu, adică a adevărului și a dreptății, a luminei și a libertății, a păcii și a bucuriei întru Duchul sfânt.

Cei săraci cu deosebire se nu se retragă pentru sărăcia lor dela bucuria această mare, pentru că și lor s'a născut mântuitoriu tot așa de bine, ca și acelor păstori săraci din Vitilem. Deosebirea, ce se făcea mai înainte între sărac și bogat, într'om și om, Mântuitoriu Cristos o a șters dintre oameni. Înaintea lui Dumnezeu azi toți oamenii sunt egali. Deasemenea cei bogați se-și aducă aminte, că și lor încă s'a născut mântuitoriu tot așa de bine, ca și acelor filosofi bogați dela răsărit, cari au adus daruri scumpe pruncului Christos și s'au închinat lui. Se nu se rețină deci nici ei, pentru bogăția lor, dela această bucurie generală. Ei mai vartos se nu-și uite, că bogat înaintea lui Dumnezeu e numai acela, care-și adună sie-și comoară de bogății spirituale, pe care rugina și moliiile nu le mănâncă, și furii nu le sapă și le fură. Celce stă, se ia sama să nu cadă! zice Scriptura.

Dar iubit cler și popor, ca bucuria noastră se fie deplină, adică o adevărată pornire veselă a inimilor noastre, se ne nisum a delătura pedicile, care ne turbură și ne amăresc pacea și liniscea sufletească. Și aceasta o vom face, dacă vom smulge din rădăcina din noi cugetele cele rele și patimile, care ne duc în rătăcire și prin aceasta la totală ruină sufletească și trupească, și dacă astfel ne vom desbrăca de omul cel vechiu împreună cu faptele lui, și ne vom îmbrăca în cel nou, care se înoiesce spre cunoștință după chipul, celui ce l-a zidit pre el.

Isus Christos, iubit cler și popor, după ce ne-a răscumpărat prin intruparea sa, ni-a pus în vedere scopul cel mai înalt și mai de pre urmă al omului, care este deseversirea noastră, sau apropierea noastră către Dumnezeu, și acesteia corespunzătoarea fericire. Și tot el ne-a arătat și calea, care duce la acest scop, sau mijloacele prin care se ajungem la fericire, care sunt faptele bune sau virtutea.

Să săvârșim deci fapte bune și să fim făcători de virtute. Să ne intrarmăm cu armele credinței, ale virtuții și ale înțelepciunii față cu greutățile și cu necazurile vieții noastre. Să învățăm a fi lipsiți în neajunsurile noastre, și vom fi bogați; să învățăm a ne mulțămii cu puțin, și vom avea cu prisosință; să învățăm a fi cumpătați și cruțători cu agonisitul nostru, și nu vom duce lipsă nici odată, ba încă vom avea să dăm și altora.

Si nu numai pre voi inși-vă, ci și pre fiil vostri încă se-I intrarmați cu aceleași arme puternice. Aveți grijă, iubitorilor, ca se nu-I cresceți pentru desmerdare, ci pentru continere și ocupațiuni serioase; nu pentru veselii și petreceri, ci pentru lucrări folositoare, prin care ei vor deveni în pozițiune, de a-și croi inșiși soarta lor proprie.

Dacă așa veți urma, iubitorilor, se știți, că nă-

cazurile și suferințele voastre se vor înpuțina, și bucuria voastră va fi deplină pe acest pământ; ceea ce vă și doresc din inimă voană și filor vostri. Amin!

Pre lângă împărțășirea binecuvântărilor mele arhieresci rămân

Caransebeș, în 18. Decemvrie 1891.

Al Vostru tuturor

de tot binele voitoriu

Nicolae Popea, m. p.

Episcop.

PARTEA NEOFICIALĂ.

Invitare de abonament

la

„Foaia diecesană“.

Mulțămind tuturor P. T. sprijinitori ai foaierei noastre, îi rugăm a ne da și pe viitoriu binevoitoriu succurs spiritual și material întru ajungerea scopului acestei întreprinderi, care este: înaintarea intereselor noastre bisericesci și școlare.

Deschidem deci un nou abonament pe anul 1892. pelângă condițiile de până aci:

pe un an întreg 5 fl. —
pe jumătate de an 2 fl. 50

Redacțiunea.

Din agronomie.

Pământul roditoriu.

Substratul, poziția locului, lucrul și gunoirea ca factori ai fertilității pământului.

Până acum am arătat cum se condiționează fertilitatea pământului prin părțile compunătoare și prin însușirile fizicale ale stratului roditoriu adică a pământului lucrat, care se află mai deasupra

Însă aceasta fertilitate dată prin o anumită compoziție și prin anumite însușiri fizicale ale stratului roditoriu se modifică prin substrat, prin poziția locului, prin lucru și prin gunoire.

Să vedem acum acești factori dearëndul.

1. *Substratul.* Dacă săpăm în pământ, mai deasupra aflăm pământul lucrat în care se reslățesc rădăcinile plantelor și care de regulă conține mai multă seau mai puțină umă. Acesta este stratul roditoriu.

Săpând mai în jos dăm de petriș, de năsip sau de un pământ, care, seau în privința părților compunătoare, seau în privința colorii, se deosebesce de pământul stratului roditoriu. Acesta este substratul.

Influența lui asupra stratului roditoriu poate fi după împrejurări favorabilă seau nefavorabilă. — Favorabilă este influența lui dacă el conține sfărîmături de minerale

terificabile și astfel și el contribuie la înmulțirea materiei nutritive ale plantelor sau dacă însușirile lui fizicale contribuie la îmbunătățirea însușirilor fizicale ale stratului roditoriu, ceea-ce se întâmplă dacă el fiind sfărâmișos, uscat și cald se află sub un strat roditoriu lutos, sau dacă fiind vârtos și rece se află sub un strat roditoriu preasfărâmișos, uscat și ferbinte adică, dacă fiind lutos se află sub un strat roditoriu năsișos sau văros; — în cazul contrariu influința lui e nefavorabilă, va să zică dacă și el și stratul roditoriu e năsișos, văros sau lutos.

Posiția locului, adică înălțimea, poziția costişă și vecinătatea locului.

Posiția locului înfuresce întru atât asupra fertilității pământului în cât prin ea se modifică cantitatea căldurii și a umezelii condiționată prin poziția geografică.

Înălțimea locului. Cu cât ne suim mai sus pe un munte cu atât scade temperatura, adică cu atât este mai rece, prin urmare cu cât mai sus este situat un pământ, cu atât mai mică este cantitatea căldurii care o primesce, și fiindcă cu cât e temperatura atmosferei mai mică cu atât mai ușor se condesează aburii de apă din aerul atmosferic, urmează, că cu cât e locul situat mai sus cu atât mai mare este cantitatea umezelii, care o primesce pământul sau în formă de rouă sau în formă de ploae.

Considerând aceste de o parte, de altă parte considerând, că în privința cantității căldurii și a umezelii plantele economice au diferite pretensiuni, aflăm, că unul și acel soi de pământ, dacă este situat mai sus nu poate fi acomodat pentru producerea acelor plante, pentru care este acomodat fiind situat mai jos; deci cu cât este locul situat mai sus, cu atât mai mult se reduce numărul plantelor economice, cari pot asigura omului o recoltă rentabilă. Așa d. e. vedem, că sub gradul al 50 de lățime nordică deja la o înălțime de 400—500 metrii vița de vine și cucuruzul nu mai prosperează, la o înălțime de 800—1000 de metri numai prosperează grâul și secara de toamnă și pământul nu produce decât ovės și orz slab sau cartofi și hirișcă, de aci în sus până la 1500 nu produce pământul decât livezi și pădure, dela 1500—2000 produce numai pășune și arbori pitici, până ce în fine la o înălțime de 2200—2500 se începe regiunea cu neauă eternă.

Fiindcă dintră diferitele soiuri de pământ unele primesc căldura mai ușor și recer și mai multă umezeală, precum sunt pământurile năsișoase, altele car se încălzesc mai greu și au înclinarea de a deveni prea umede, precum sunt pământurile lutoase puțin umoase, urmează, că pământurile năsișoase și văroase și la înălțimi mai considerabile vor fi mai roditoare, adică vor fi acomodate pentru producerea mai multor soiuri de plante economice decât pământul lutos; la înălțimi mai considerabile, prin urmare pământurile năsișoase și văroase vor fi mai prețioase decât pământurile lutoase.

Posiția costişă. Pământul roditoriu situat pe coasta unui munte poate fi situat spre răsărit, spre apus, spre mează-zi sau spre mează-noapte. Coasta de către răsărit și de către mează-zi este espuse mai mult razelor soare-

lui prin urmare este mai caldă, deci această coastă este mai favorabilă pentru pământurile reci, adică pentru cele lutoase. În pământurile năsișoase și văroase situate pe aceste coaste plantele preste vară sufer de arșița soarelui și se coc înainte de timp, ear primăvara sunt espuse pericolului de a suferi prin bruma, căci pământul năsișos având însușirea de a se încălzi și a se reci repede, noaptea se recesece foarte tare ear dimineața căzând razele călduroase ale soarelui mai înainte pe coastă de către răsărit și de către mează-zi, plantele tocmai prin această schimbare rapidă a temperaturii se vestejesc.

Coasta de către apus și mează-noapte este espuse mai puțin razelor soarelui și pe lângă aceasta numai razelor mai puțin călduroase de după amiază, ele primesc prin urmare puțină căldură și sunt favorabile pământurilor calde, adică pământurilor năsișoase și văroase. Pământurile lutoase pe această coastă mai adese-ori nu produc de at livezi, pășuni sau păduri.

Vecinătatea locului.

În vecinătatea locului pot fi lacuri, riuri, păduri, livezi sau pășuni. Lacurile și riurile evaporând neconținut apă, aerul de d'asupra locurilor învecinate totdeauna este săturat cu umezeală. Această umezeală favorizează în tr-î chipuri fertilitatea pământurilor învecinate: a) prin aceea, că pământurile învecinate nici când nu sufer lipsă de umezeală, fiindcă umezeala abundată a aerului se așează în formă de rouă. b) fiindcă prin această umezeală peste noapte reflectându-se căldura, care o eraliză pământul, arare-ori se întâmplă ca acesta să se răcească întru atât, încât se se poată produce brumă; c) fiindcă ziua se produce un curent de aer rece, ear noaptea un curent cald de către apă către țermure și astfel ziua temperatura pământului și a aerului nu se poate urca așa de tare, prin urmare nici transpirațiunea plantelor nu poate fi așa de energetică, ear noaptea nu poate scădea temperatura așa de tare încât să fie plantele periclitare prin aceasta.

Pădurile sunt complexe mai de arbori. Arborii ca și fie-care plantă emit prin transpirațiune neconținut umezeală. Influența lor asupra pământurilor învecinate este deci întocmai ca și a lacurilor și riurilor.

Livezile și pășunile au și ele asupra pământurilor învecinate influința pădurilor, însă în măsură mai mică fiindcă și plantele care le compun sunt mai mici decât arborii, cari compun pădurile.

Lucrarea pământului.

Până acum am vorbit despre factorii, cari nu numai în cercul mai restrins al economiei rurale ci și în întreaga economie mare a naturii conlucră la producerea plantelor, adică despre factorii, cari contribuie la producerea tuturor speciilor de plante fie acestea economice fie sêlbactice.

Deosebirea ce există întră plantele economice și cele sêlbactice cu deosebire în ceea-ce privesc mărimea și calitatea fructelor lor s'a produs numai prin întrevinerea omului așa, că el pentru anumite plante, care din punctul seu de vedere le-a aflat de folositoare, a creat condițiuni favorabile, condițiuni, care natura le deneagă plantelor sêlbactice. „Labor praebet quod natura negat“,

adeacă „ceea-ce natura deneagă dă lucrul“ este o maximă, care exprimă scurt scopul și însemnătatea tehnice economice rurale adică a diferitelor lucruri economice.

Să vedem acum aceste de arândul.

A) Aratul.

Prin arat se întoarce pământul cu scopul de a espune sfărâmurile de minerale puterilor terificatoare, adică frigului și căldurii, aerului atmosferic respective oxigenului și acidului carbonic, pentru ca astfel sfărâmurile de minerale să se prefacă în materii nutritive ale plantelor.

Se sfărâmă pământul până la o adâncime corespunzătoare plantelor, cari vin a se sămăna. Prin aceasta se ajunge, a) că aerul atmosferic cu oxigenul seu, cu acidul carbonic și cu vaporii de apă străbat mai ușor în pământ și contribuie la străformarea sfărâmurilor de minerale în materii nutritive, b) că aerul străbate mai ușor la sămănta acoperită și astfel se face posibilă încolțirea ei, c) că rădăcinile fragede ale plantelor tinere străbatând mai ușor în toate direcțiunile se re-lătesc mai răpede și scot din pământ mai multe materii nutritive într'un timp mai scurt, d) că apa se răspândește în toate părțile și venind în coatingere cu fiecare părticea de pământ astfel fiecare părticea contribuie la încolțirea sămăntei și la solvirea materiilor nutritive.

Se nimicesc plantele selbatice adică buruienile și astfel se redică indirect fertilitatea pământului în favorul plantelor economice sămăntate.

Din aceste se vede ce însemnătate mare are aratul în economie și cât depinde dela aceea, că cum se face acest lucru. Cu cât mai mult pământ se espune aerului atmosferic adică cu cât mai bine se întoarce și se culcă breazda și cu cât mai bine se sfărâmă pământul, cu atât mai multe materii nutritive se pregătesc într'un timp anumit prin urmare cu atât mai răpede și mai bine se desvoaltă plantele. Că cât pământul se espune aerului, adică că cum se întoarce și se culcă breazda depinde dela lățimea și adâncimea brezei și dela forma ferului încovoiat adică a cormănilui.

În ceea ce privește raportul între lățimea și adâncimea brezei pe cale teoretică se poate stabili regula, că lățimea să fie cam cu jumătate mai mare decât adâncimea. Pe lângă acest raport presupunând un cormân cu lungime și încovoietură potrivită stabilită prin praxă, se espune partea cea mai mare a pământului aerului adică se întoarce breazda mai bine și se culcă așa, că formează cu orizontul un unghi de 45°.

Referitoriu la lungimea cormănilui trebuie să observăm, că cormănele mai lungi întorc și culcă breazda mai bine, decât cele mai scurte. Că cum se sfărâmă pământul depinde dela lățimea brezei, dela timpul, când se ară pământul și dela lungimea cormănilui.

Pământul se sfărâmă mai bine dacă breazda e mai îngustă, dacă pământul este moderat umed adică nici prea umed nici prea uscat și dacă cormănil este mai scurt. Aceste condițiuni sunt a se lua în samă cu deosebire la pământul lutos, care cu atât mai greu se sfărâmă cu cât

este breazda mai lată și cu cât este el mai umed sau mai uscat.

Din aceste urmează, că cu unul și acelaș plug nu putem deodată să întorcem și să sfărâmăm breazda bine prin urmare odată vom trebui să arăm pământul cu scopul de a-l întoarce pre cât se poate alegând un cormân mai lung cu încovoietură potrivită, și altă dată va trebui să arăm pământul cu scopul de a-l sfărâma bine; — deci ori-care plantă economică recere cel puțin două arături, una toamna, care are scopul de a espune sfărâmurile de minerale aerului și gerului de iarnă și alta primăvara prin care se sfărâmă pământul cu scopurile indicate mai sus, — va să zică economul trebuie să aibe două soiuri de pluguri sau cel puțin un plug, pe care să poată schimba și așeza după trebuință cormăne mai lungi și înguste sau cormăne scurte și late.

Lucrarea pământului cu grapa, cu grăpoanele (cultivătorii) și cu travălial.

Prin grapa, prin grăpoane și prin travălial.

1. Se sfărâmă pământul a) pentru ca să poată strebate aerul în pământ și astfel sfărâmurile de minerale să se poată prefacă în materii nutritive; b) se răspândește apa în toate părțile și astfel fiecare părticea de pământ poate contribuie la încolțirea sămăntei și la solvirea materiilor nutritive.

2. Se nimicesc buruienile și astfel se redică indirect fertilitatea pământului în favorul plantelor economice.

Despre multele ocazii la cari se folosesc aceste unelte economice cât și despre construcția diferitelor soiuri de unelte (pluguri, grape, grăpoane, travăliale) vom vorbi altă dată într'un tractat deosebit.

Să vedem acum ultimul factor prin care am zis, că se condiționează fertilitatea pământului adică gunoirea.

Prin producere de plante pământul roditoriu în fie care an perde din materiile nutritive o cantitate egală cu cantitatea materiilor conținute în plantele secerate.

Deși prin arătură tot mai adâncă prin producere de plante cu rădăcinii lungi și prin o succesiune potrivită a plantelor se amână stoarcerea totală a pământului, totuși aceasta în fine trebuie să arzeze, dacă nu ne îngrijim să restituim pământului materiile nutritive răpitate prin plantele cultivate.

După Emil Wolf în 1900 Chgrame de produse economice se află următoarele cantități de materii nutritive:

	Nitrogen	Kali	Natron	Var	Magnesia	Phosphor	Pucioasă	Siliciu
Grâu . . .	20.8	5.2	0.3	0.5	2.0	7.9	0.1	0.3
Săcară . . .	17.6	5.8	0.3	0.5	2.0	8.5	0.2	0.3
Orz . . .	16.0	4.7	0.5	0.6	2.0	7.8	0.4	5.8
Ovăz . . .	19.2	4.8	0.4	1.0	1.1	6.8	0.5	10.5
Cucuruz . . .	16.0	3.7	0.1	0.3	1.1	5.7	0.1	0.3

Examinând aceste date putem constata faptul, că plantele economice scot din pământ mai mult Kali, Ni-

trogen și Phosphor. Având în vedere acest fapt de o parte, de altă parte având în vedere faptul constat prin experiență, că chiar Kaliul Phosphorul Nitrogenul, pe lângă toate că sunt cele mai neîncongiurat de lipsă la dezvoltarea plantelor, se află în pământ față de celelalte materii nutritive în cantitate relativ mai mică, aflăm că prima datorință a economului este de a se îngriji de restituirea acestor mai necesare materii.

În cât privește modul de restituire, cel mai potrivit mod este restituirea prin gunoie. Noi deosebim mai multe soiuri de gunoieri: a) Gunoieri, prin cari se restituie pământului toate soiurile de materii nutritive și pre lângă aceasta se coreg și însușirile fizicale ale pământului. c) Gunoieri, prin cari se restituie pământului numai una sau două dintre materiile nutritive cele mai necesare b) Gunoieri, cari nu se folosesc cu scopul de a înmulți oarecare materie prin importare directă, ci se folosesc mai ales pentru de a corege însușirile fizicale ale pământului, sau pentru a face mai energică străformarea sfărâmăturilor de minerale,

Gunoierile de sub punctul a) se numesc gunoieri absolute, iar cele de sub punctul b) și c) sunt gunoieri relative sau unilaterale, și fiindcă cele mai multe dintre acestea sunt de origine anorganică, ele se numesc și gunoieri minerale. Despre acestea vom vorbi în numărul viitoriu.

Bibliografie

(Urmare și fine.)

Cu totul amuzante sunt scirile ce ni se spun despre influința scrierilor lui Eminescu asupra tinerimei.

„În toată comedia, zice pe pag. 95, cu cultul lui Eminescu nimic nu ne-a atins așa doreros, ca trista împrejurare, că chiar tinerimea română a fost trasă mai tare în vârtegiul culturii acestuia rușinos și periculos... ne doare însă amar în adâncul inimei noastre, că cei ce au introdus cultul lui Eminescu, au aflat cu cale a se adresa mai tare către tinerime și a o seduce să intre în templul lui cel de jos (ce o mai fi templul de jos acesta?) spre a-l tămăia și a i se închina“ (sus comedie, jos durere în adâncul inimei = comedie tragică!). Prin urmare eată desastrelor „ce le-a cauzat Eminescu și le va cauza încă în tinerimea română“, o tinerime „în inima ei atât de bună, și o! atât de sedusă!“ (vezi p. 107, de nu crezi), eată zic lista desastrelor:

„La iubire desinteresată și eroică de patrie și națiune“ nu însuflețesc poeziile lui Eminescu pe nimeni;

„La iubirea științei, mântuirii și civilizațiunii“ detto;

„La luptă dreaptă, la suferință, la martiriu“ și mai puțin;

„La interes sincer și plin de zel față cu lucrurile mari și frumoase“ (bună oară cu „studiul“ de față), nici atât;

„La umanitate, filantropie, simpatie, compătimire și celor lipsiți, mângăere celor întristați“, nici vorbă;

„La activitate încordată și perseveranță spre ștergerea miseriilor din mijlocul omeniunii“, nici prin vis;

„La luptă cu valurile, ademenirile și decepțiunile lumii“ tot asemenea nu însuflețesc nici una din poeziile lui Eminescu; mai stați că nu s'a isprăvit:

„La procurarea cu lucru, trudă și osteneală (oboșeală a uitat să pună) onestă și cu paciință a unei fericiri și mulțămiri pe cât e cu putință (greșală! trebuie: potință) în lume“, earăș nu însuflețesc;

„La o iubire erotică, ideală, armonică (și cu limonadă) și convenabilă superiorității omului de cultură“, nu ne îndulcesce;

„La prețuirea demnității omenești, din care rezultă atâtea tendințe nobile, ce aceeaș demnitate o înaltă din ce în ce mai tare“, încă nu ne îndulcesce, pentru că în Calin „finesce cu aceea că alături cu o nuntă omenească pune și o nuntă de animale, purici bondari (aha! bondarul, bondarul rotund în pântec, acesta se vede că-l supără mai mult pe tinerul teolog al „studiului“), cari, fințari și alte bejării“;

„În urmă (o, minune!) la iubirea și practica cea grea și spinoasă a virtuții“, nimic și tot nimic!

Aceasta este lista lungă a păcatelor (p. 98-100), din care este „evident“ nu numai ce-i lipsește lui Eminescu, ci totodată: ce este menirea poetului!

Și totuși, după o listă atât de zdrobitoare, ce opiniune puțin favorabilă are însuși autorul despre „studiul“ său, când zice p. 107: „desastrelor ce le-a cauzat Eminescu și le va cauza încă în tinerime sunt multe“.

Opiniunea puțin favorabilă trebuie cu ori ce preț îndreptată. Spre scopul acesta continuă „desastrelor“ și mai și.

„Domnii Maiorescu și ceilalți au conchis, că Eminescu va fi un geniu, desti despre un biet gimnast dacă ar scrie absurdități ca aceste (ca Mortua est) în o temă din școală, nice un profesor n'ar presupune că este un geniu, ci i-ar da secundă“, (112).

Provocarea la studentul gimnast devine de aici încolo una din vorbele favorite ale „studiului“.

La p. 113: „Dacă un biet maturisant în tesa din limba română ar da semne de atare cugetare (tot ca în Mortua est), atunci a bună seamă nice când nu va fi dechiarat matur“.

„O cugetare așa confusă (ca în poesia Epigoniilor) abea putem afla la un biet student gimnast, care poate nice nu scie ce e geniu, necum să aibă pretenție de a fi geniu.“ (p. 117).

„Atâta confusiune și absurditate (ca în poesia Melancolie) de abea află omul și la un biet student gimnast, când face cele dintâi încercări poetice.“ (121) — Unde poftiți ceva mai bogat și mai variat? Este încântătoriu!

Dar încă Luceafărul! Poesia aceasta este mai puțină chiar și decât primele încercări poetice ale gimnastului maturisante. „Poesia Luceafărul are atâtea imagini (p. 117-118) și tablouri nenaturale, absurde și urite, cât doară (doară e de prisos) numai icoanele noastre (a cui?) dela Nicula se mai pot asemenea cu ele,“ (sigur! penel fin cu ornamentică cumpătă!)

Poesia *Sonetul la Veneția* adevărată e proastă, și ceea-ce este și mai reu e „plagiată” din Platen, care asemenea au scris „*Sonette aus Venedig*”. Richtig! Sonet la Veneția = Sonette aus Venedig! „Venedig” înseamnă „Veneția” „Sonetul” este „Sonette”, ear „la” nu poate să fie alt ceva decât „aus”. Chiar numele Platen încă arată plagiat! L-am prins pe plagiatorul!

Ei, ce vreți asta este istețime, domnilor, nu fleac.

*

Ar mai rămăna ceva de zis despre „limbă și versificațiune.”

Defectele de limbă și versificațiune „după natura lor sînt de așa, cât îl scoboară pe Eminescu până la nivelul unui începător slab,” (175) gimnasist! pentru că „batjocuresce mai tare limba noastră (a cui?) românească (?) decât cei dintăiu traducătorii a cărților bisericești . . . ma ne cuprinde mila . . . când vedem . . . că Eminescu este expus înaintea publicului ca un scriitoriu românesc clasic . . .” (177).

Unde găsim prin urmare limbă „frumoasă,” de care să ne cuprindă mila?

În „studiu.”

Eată, în grabă, câteva frumuseți ca probe:

La pag. 4: caracterizare *subministrată* de domnul Maiorescu, (poate dela: ministru?).

„Alte căi deosebite de aceste două, pre cari un geniu ajunge a fi recunoscut *de atare, nu se dau*”, pag. 6. *Nu se dau* — expresiune românească!

„*Potem fi securi*”, pe aceeași pagină. Mai la înțeles ar fi așa: „potem fi topoare”.

„*Morbul mental*”, pag. 8. „Nu a *prorupt* interesul *față de el*”, pag. 9.

„Să le fie milă de tinerimea noastră și să-l lase pre Eminescu să se cufunde în marea uitării, unde *meritează*”, p. 19.

„*Ma*”, cuvîntelul acesta se resfață pe toate paginile „studiului”, deși nici așa numiții *Greci* din orașul Blaj nu credem să-l folosească.

„*Duriția*” (p. 25.) „*Plin de uncțiune*”, (p. 36.) „*Caducitatea*”, (p. 46.) „*Nepotință*”, (p. 58, dela nepot?) „*Opusături*” (p. 175 și totuș: *nepotință!* „*Verbos ca o babă bătrână*”, (p. 201) de nu va fi greșală pentru; *verbos*?

Eată și doue exemple de expresiuni nu numai melodioase, ci și cuviincioase: „*cumcă cari sînt idealele*”, (p. 96.) „*Cumcă când resare luna*”, (p. 113).

Poetul viitorului așa are să cânte, dacă vrea se câștige aprobarea „studiului.” Este cu neputință ca omul să nu-și aducă aminte de fabula: Privighitoarea și urechiatul din Alexandrescu.

*

După ce din Eminescu n'a mai ramas absolut nimic bun, ne trezim pe la sfîrșitul cărții (p. 184), că totuș Eminescu „a degradat așa de tare pe neuitații *Mureșan, Bolintineanu și Alexandri!*” Cineva are un cap de gimnasist începătoriu, ba chiar foarte inferior, și totuș să *degradeze* așa tare pe *neuitații* nostri, — va rămăna pe

vecie secretul nepătruns al „studiului,” — ceea ce nu împoartă.

Concluziunea generală totuș este (la p. 210) aceasta:

„Purtat-a bietul (!) Român în urma tristelor împrejurări ale timpului destule juguri. Purtat-am noi jugul fentalismului și al Calvinilor, purtat-au frații nostri de dincolo jugul *Fanariotilor* („*ma*” te vrei, frățico?), purtat-am cu toții jugul limbei slavice. Așa rușinos însă ca jugul lui Eminescu n'a fost nici unul. N'a fost nici unul, căci în acele ne-au înjugat străinii (?), în al lui Eminescu însă ne-au înjugat Români, carne din carnea noastră (?) și sânge din sângele nostru (??). Viitoriul le va săi respălăti de *secur*, dacă nu le-a respălătit *prezentele*.” Amin!

Cum aprinde sêlbaticii focul.

Într'o dimineață plecasem cu piroga noastră plină de proviziuni: pâine, vin, unt, carne; în sfîrșit nimic nu ne lipsea. Petrecusem toată ziua într'un loc opus satului unde trăsese, unde speram că vom găsi escelente coquile bivaloc.

Luasem cu noi nisce raci de mare, care-l prindeam în fie-care noapte printre stîncile de pe lângă intrarea golfului. Ne căsneam să stringem nisce pesci ce pescuisem, mai bine de o sută; cele mai escelente sardele, cele mai delicate ce am mâncat în viața mea; mai voiam să împuşcăm câte-va păseri; să ne pregătim un prânz regal și apoi să ne culcăm pe carbă la frumosul soare de Ianuarie. Aveam, după cum se vede, multe lucruri de făcut și plecați de dimineață, nu ne gîndeam să reintrăm în luntre, de cât când se va înopta bine. Eată-ne dar debarcând toate instrumentele noastre, căldarea de fier, uneltă necesară în asemenea călătorii, și altele, apoi strînseserăm lemne, mai pescuirăm pesci, aranjînd astfel pentru a avea totul complet, pe cât ne era posibil, când în momentul de a aprinde focul, vedem că ne lipsese casca, chibriturile nu erau pe atunci așa de comune cum sînt azi, noi nu le cunosceam de cât numele și cum eram să facem, noi săracii oameni civilizați ce sîntem!!

Descărcărăm o pușcă plină numai cu carbă într'un poșor de fin uscat, dar nu reușirăm; ca să trimitem piroga la țermure trebuia mai mult de un ceas până să se ducă și să vină. Mare ne era ciuda. Din fericire sora lui Iohn, credinciosul nostru tovarăș din toate preumblările, era cu noi. Ea văzî confuzia noastră și începî să ridi de zădărnicele noastre proiecte și ne făcu semn că se însărcinează ea cu asta.

După o căutare de un minut, găsi două bucăți de lemn uscat, din care unul ni se părî mai tare ca celalalt. Taiî primul lemn în formă de colț și rupse pe cel mai gros spre a-l lăsa o lungime de vr'o 20 cm.; se puse în genunchi, puse bucata cea mai mare întrî genunchii săi, ca întrî gurile

unor clește și, luând crâmpeliul al doilea de cap cu amândouă mâinile, îl frecă în lungul celui-l-alt cu o mișcare uniformă înainte și îndărăt.

Mișcarea, încetă la început, se iuți puțin câte puțin și o mică dungă se produse în lemnul dintre genunchii săi. La partea de dinainte a acestei scobituri în lemn se grămădi nisce pulbere și după câteva fricțiuni regulat iuțite o mică coloană de fum se înalță din grămada de pulbere. Noul Prometheus aduse focul, nu din ceriu, ci din lemnul încălzit prin frecare.

Ea încetă atunci cu frecarea, adună tot pulberile într'un mic vas, învelî crâmpeliul de lemn cu un strat de earbă uscată, învîrtî totul în aer cu o iuteală mare și flacăra se ivi. Mănunchiul său pus dedesuptul focului, pregătit mai dinainte de noi, aprinse surcelele și după câteva minute un foc viu prăjea pescii și racii noștrii și ne rumenea friptura.

Dr. Thiercelin.

Varietăți.

Născerea Domnului nostru Isus Christos s'a serbat în biserica catedrală din Caransebeș cu îndatinata pompă, celebrând sânta liturgie Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Nicolae Popea*, asistat de Prea Cuvioșia Sa Părintele Protosincol Filaret Musta, de P. O. D. Protopresviter *Andruța Ghidiu*, de preoțimea locală și de doi diaconi. În decursul liturgiei Prea Sântia Sa a ținut cuvântarea publicată în fruntea foaiei, carea a fost ascultată de numărôșii credincioși cu multă pietate.

Scire personală. Cu datul din 3. Ianuarie nou „Luminătorul“ a primit din Bpesta următoarea scire: „Am onoare a Ve notifica că tata zăcînd de opt zile în pat de influență, deși era în pericol de ieri încoace se află mai bine. La mișcările politice la nici un caz nu va putea participa; dacă credeți că e de lipsă notificați asta în jurnal. Dr. E. Babeșiu.“ *Implorăm prevedința pentru grabnica reînsănătoșare a venerabilului nostru distins bărbat național.*

Corul vocal român din Biserica-Albă arangează Marți în presara de Sîn-Vásiu (Anul nou) în localitățile reuniunei germâne „Burg“ o *Prodacțiune de cântări.*

Piesele programii sînt:

1. Overture la „Hofnarr“ de Müller. executată de capela militară a reg. c. r. de infr. Nr. 43.

2. „Craiu nou“ (lună noauă) operetă în 2 acte de V. Alexandri, musica de C. Pombescu. Persoanele: Moș Corbu, cimponieriu bătrîn. Bujor, capitan de jandarmi. Leonaș, tiner. Ispravnicul (judele satului). Anica o orfană. Dochița, tineră țerancă. Fete flăcăi de munte. Jandarmi. Cîntecele acestei bucăți le acompaniază orchestrul militar. Urmează jocul.

Înainte de meziul nopții:

3. „Chineșii“, scenă comică de Josef Steidler, instrumentată de R. Greipel și executată de unii membri ai corului vocal pe lângă acompanierea orchestrelor militare.

4. „Estudiantino Espagniola“ sau „Studentii spanioli“ de corul vocal, cari cu acompanierea orchestrelor vor produce priesele de cântare: a) „Anna noiva“ din „Dona Joanitta“. b) „Funiculi funicula“ cântec popular „di piedigrotta“ de L. Denza. c) „Bolero“, cântec spaniol de Emile Bourgeois.

Felicitare la anul nou.

O cutie poștală internațională. O astfel de cutie există la capul Horn, la sudul Americii, în țeara de foc. E legată cu fer de o stîncă și toți marinarii, cari trec prin acele ape primejdioase își pun în ea scrisorile către părinți, către fînțele iubite. Când vasul de poștă, care trece pe acolo de două ori pe lună, scapă de teribilul cap Horn, căți-va marinari se întorc pe uscat la cutia poștală din vârful stîncei și iau scrisorile, cari le duc sau le trimit în țările unde sînt adresate. Lucru curios este, că nici o scrisoare d'astea, încredințate marinarilor fără nici un soiu de răspundere, nu s'a pierdut, toate au ajuns la destinație. Navigatorii cunosc, mai bine ca ori-cine, grijele de cari sînt chinuți cei de acasă de soartea celor plecați.

Mulțămită publică. Comuna bisericească română gr. or. Valeaparii aduce mulțămită publică concetățenilor sei: *Mihaiu* și *Elena Stana*, cari din simțeminte de pietate au dăruit pe seama bisericii o cruce și doană răpizi frumos lucrate de pictorul din Reșița, *D-I Mavreșcu*, în preț de 26 fl. v. a. — În numele comitetului parochial, *Grigoriu Pulciu*, notariul comitetului parochial.

Bibliografie.

„**Romänische Revue**“. Revistă politică literară. Apare în fie-care lună. Direcțiunea: Wien VIII., Feldgasse 15. Anul VIII. Nr. 1. Ianuarie 1892.

Cuprinsul: An die Leser. — Zum Jahreswechsel. — Eine romänische Creditanstalt für die Bucovina. — Michael Cogălniceanu. Autobiographische Skizze. Gelesen als Einleitung eines Vortrages in der „Academia Română“ zu Bucurescî gelegentlich ihrer Festversammlung am 1./13. April 1891. Deutsch von Peter Brosteanu. — Die Walachen in Musakié. Von Dr. Gustav Weigand. — Der russisch-türkische Krieg im Jahre 1773. Von Dr. Daniel Werenka. — Zur Landeskunde der Bucovina. Bericht für das Jahr 1891 von Dr. Raimund Friedrich Kaindl in Czernowitz. —

Roman der Wunderbare. Ein romänisches Märchen, übersetzt u. erläutert von L. Bachelin. — Die Fee des Pelesch. (Zina Pelesului.) Von Elena Hübsch-Baesco. Deutsch von Edgar von Herz. Präficien-Gesänge. Deutsch von L. V. Fischer. — Rundschau: Zur Beleuchtung der Rechtspflege in Ungarn. — Ein Opfer des magyarischen Chauvinismus. — Die 10 Gebote der Magyarisierung. — Von der „Culturliga“ der Romänen. — Magyarisierung der Ortsnamen in Siebenbürgen. — Litteratur: Brockhaus' Conversations-Lexikon. — „Zur Geschichte Siebenbürgens.“ — Romänische Zeitschriften.

Abonamentul pe un an 10 fl. se trimite la Direcțiune.

